

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะในคัมภีร์
พระพุทธานุสาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : นายเถลิงเกียรติ อาภาพรโชติวงศ์

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระสุธีธรรมานวัตร, ผศ.ดร. ป.ธ. ๘, M.A., Ph.D.

: ผศ. รังษี สุทนต์ ป.ธ.๘, พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ (๑) เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะในคัมภีร์พระพุทธานุสาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะ (๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะ

ผลจากการวิจัยพบว่า หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะมี ๔ อย่าง คือ (๑) อุฏฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร (๒) อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการรักษา (๓) กัลยาณมิตตตา ความเป็นผู้มีมิตรที่ดีงาม (๔) สมชีวิตา ความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมพอเพียง หลักดังกล่าวมานี้จะต้องมีอิทธิบาท ๔ คิหิสุข ๔ และสัมมปปธาน ๔ เข้าประกอบด้วยจึงทำให้การแสวงหาทรัพย์และการใช้จ่ายทรัพย์เป็นไปอย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

การปฏิบัติตนตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะมี ๒ อย่าง คือ (๑) เข้าใจโลกและความสืบเนื่องเป็นไปของชีวิตที่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติด้วยหลักการเรื่องอริยสัจ ๔ และปฏิจางสมุปบาท (๒) ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตของตนเอง และผู้อื่นด้วยวิธีการปฏิบัติตน ตามหลักของอริยทรัพย์ ๗ ได้แก่ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ พาหุสัจจะ จาคะ และปัญญา ผลจากการปฏิบัติตนอย่างถูกวิธีทำให้เห็นผลในขั้นต้นที่เป็นความสุขโลกียสุข คือ ความสุขแบบชาวโลก และโลกุตตรสุข คือความสุขเหนือชาวโลก ผลดังกล่าวนี้ หากยังไม่บรรลุความสุขถึงขั้นสูงสุดก็จะเป็นปัจจัยในภพชาติต่อ ๆ ไป

วิเคราะห์แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะ มีบุคคล ๔ ประเภทที่เข้าหลักนี้ คือ (๑) บุคคลผู้มีดีมาและมีดีไป (๒) บุคคลผู้มีดีมาและสว่างไป (๓) บุคคลผู้สว่างมาแต่มีดีไป (๔) บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป จึงทำให้แนวทางการดำเนินชีวิต มีความสอดคล้องกับ

หลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ อาทิ นายปณณะ บิดาของมัญญกณทัต โกสิยเศรษฐี มุสิกเศรษฐี จูเพกสาฎก บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก โจรเคราแดง และ อนาถบิณฑิกเศรษฐี

ดังนั้น การนำหลักทฤษฎีธรรมิกัตถะประโยชน์ เพื่อมาแก้ไขปัญหาชีวิต และการดำเนินชีวิตของบุคคลโดยทั่วๆ ไป ที่มีวิถีชีวิตดำเนินอยู่ในสังคมปัจจุบัน มีทั้งหมด ๔ ข้อ คือ (๑) การนำหลักอูฏฐานสัมปทา มาแก้ปัญหาคาราคาความขยันหมั่นเพียรหลีกเลี่ยงจากความชั่วทั้งปวง และให้สำรวมรักษา กาย วาจา ใจ ของเรามีให้หลงไปตามกระแสวัตถุต่างๆ (๒) การนำหลักอารักขสัมปทา มาแก้ปัญหาวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์ที่เราหามาได้ให้คงอยู่เพื่อนำมาสร้างตัวสร้างฐานะให้เพิ่มขึ้น (๓) การนำหลักกัลยาณมิตตตา มาแก้ปัญหาวิตการคบคนพาล ต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี คือ ผู้ที่คอยชี้แนะสั่งสอนผู้ที่ทรงคุณวุฒิปัญญาคอยสนับสนุนชักจูงชี้ช่องทางให้ (๔) การนำหลักสมชีวิตา มาแก้ปัญหาวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ คือ การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อชีวิตของบุคคลเราชีวิตจะราบรื่นมีความสุขได้ ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัดไม่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายจนเกินฐานะของตัวเองจนเกินไป

เพราะฉะนั้น การประพฤติ และปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ที่เป็นจริงขึ้นมาได้ ทั้งในปัจจุบัน หรือในอนาคต บุคคลที่ปฏิบัติตามย่อมจะเกิดผลสำเร็จได้ทั้งส่วนตน และส่วนครอบครัว แม้ผลของความสำเร็จที่เกิดจากการปฏิบัติจะแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่จุดหมายปลายทางหลักที่เหมือนกันคือ ความสุข หรือ ประโยชน์สุข และความพ้นทุกข์ เป็นต้น